

Storočnica maďarskej asociácie sluchovo postihnutých

Ôsmy december je veľký deň pre maďarskú asociáciu sluchovo postihnutých, ktorá oslávila presnú storočnicu, čiže 100. výročie od vzniku asociácie. V súčasnosti sa v tejto asociácii združuje 60 000 nepočujúcich a 300 000 nedoslýchavých.

V piatok, 7.12. sa konala medzinárodná konferencia „*Nezávislý život – cesta z New Yorku k Budapešti: Dohovor Organizácie Spojených národov o právach ľudí s postihnutiami ako silný nástroj pre zmenu*“ v úchvatnom historickom parlamente, ktorý je o 5 rokov starší než maďarská asociácia nepočujúcich. Na konferencii nechýbali najvyšší predstavitelia Svetovej federácie nepočujúcich, Európskej únie nepočujúcich, predsedníčka maďarského parlamentu, ministerka práce a sociálnych vecí, ministerka školstva, ... Väčšinou sa prednášalo o právach nepočujúcich, o spolupráci s vládou, s Organizáciou Spojených národov, s Radou pre zdravotne postihnutých a hlavne o **Dohovore Organizácie Spojených národov o právach ľudí so zdravotným postihnutím**. Maďari, Chorváti, Jamajčania a Panamčania patria k prvým krajinám na svete, v ktorých došlo k ratifikácii Dohovoru v parlamente v období ku augustu 2007.

A čo v našich končinách? Vieme dobre, že Dohovor schválila Organizácia Spojených národov 13. decembra 2006 a do októbra ho podpísalo 117 krajín. Prezident SR Ivan Gašparovič podpísal Dohovor v New Yorku 26. septembra 2007. Do prípravy Dohovoru boli zapojené mnohé organizácie občanov so zdravotným postihnutím z celého sveta. Podieľala sa na nej aj slovenská strana a to prostredníctvom Európskeho fóra zdravotného postihnutia, ktorého je členom. Podľa slov Branislava Mamojku, predsedu Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím, by mal byť dokument realizovaný v takej forme, aby z neho mali zdravotne postihnutí čo najväčší prospech. Dohovor bude následne podliehať ratifikácii, ktorú musí schváliť slovenský parlament. Pred ratifikáciou je však potrebné urobiť rozbor slovenskej legislatívy a zistiť, čo je potrebné upraviť (1).

V sobotu sa konala **demonštrácia**, zúčastnilo sa na nej vyše 2 000 osôb, prevažne nepočujúcich. Všetci boli oblečení do modrého príslášťa a na rukách mali navlečené biele rukavice. To bol vlastne iný typ demonštrácie, cieľom bolo ukázať verejnosti, že aj nepočujúci sa radujú z ratifikácie Dohovoru. A pevne veria, že čoskoro parlament vyjde v ústrety nepočujúcim a rýchlo pozmení zákon, či vyhlásenia v ich prospech. Maďarskí nepočujúci chcú uznanie posunkového jazyka v školách a uznanie kultúry Nepočujúcich, zvýšenie % vysielania skrytých titulok, skvalitnenie tlmočnických služieb a väčšiu rovnoprávnosť nepočujúcich voči verejnosti.

Popoludní sa konala **partý** vo veľkej drevenej reštaurácii pri Dunaji. V nej pripravili pre účastníkov veľkolepý program:

○ **udelenie ocenenia** – bronzová medaila Andreja Cházára, strieborná medaila Andreja Cházára a zlatá medaila Andreja Cházára. Tieto medaily udeľujú každých 5 rokov pre osoby, ktoré sa zaslúžili o rozvoj podmienok aj v prospech osôb s poruchami sluchu.

Andrej Cházár je rodák zo Slovenska z Jovic pri Rožňave, ktorý sa zaslúžil o vznik prvého ústavu hluchonemých v Uhorsku, vo Váci. Je to smutné, že Maďari si ho viac vážia, než my;

○ **vystúpenie nepočujúceho fínskeho rapera Signmarka** v posunkovom jazyku;

○ **ukážka krátkeho dokumentárneho filmu** – ukážka prípravného zasadnutia vzniku Maďarskej asociácie sluchovo postihnutých.

V **nedeľu** sa konalo **zasadnutie členov z Európy** v budove Maďarskej asociácie sluchovo postihnutých. Rokovalo sa o sledovaní a zavedení Dohovoru, o Európskom parlamente skupiny postihnutých, o organizáciách

zdravotne postihnutých, o dôležitosti spolupráce organizácie nepočujúcich s Radou vlády pre problematiku občanov so zdravotným postihnutím, o štruktúre spolupráce vlády a Národnej rady. Najbližšie zasadnutie Európskej únie Nepočujúcich sa bude konať v Slovinsku v máji -

Správa z Maďarska

Tisíce Maďarských a viac ako 30 zahraničných nepočujúcich a nedoslýchavých ľudí, experti na ľudské práva a kľúčové politické osobnosti, civilní aktivisti a verejnosť sa vo veľkom zišli 7. – 8. decembra 2007 v Budapešti, aby oslávili 100. výročie založenia Asociácie nepočujúcich a nedoslýchavých v Maďarsku (SINOZS).

SINOZS zastupoval obe spoločnosti viac ako 100 rokov, aby zabezpečil sociálnu inklúziu nepočujúcich alebo ťažko nedoslýchavých osôb a podporoval zriadenie vzdelávania, zamestnanosti a transportných podmienok, ktoré im umožnia viesť nezávislý život. V Maďarsku sú stovky tisíc nedoslýchavých a desiatky tisíc nepočujúcich.

Bohatý program tohto podujatia začal v piatok 7. 12. 2007 v budove Maďarského parlamentu, kde EUD a SINOZS organizovali konferenciu „Nezávislý život – Cesta z New Yorku do Budapešti“ ponúkla vysvetlenie nového Dohovoru OSN o právach osôb s postihnutím. Poskytli možnosti pre vyjadrenie podnetov (výziev) vo využívaní Rezolúcie ako silného prvku na uskutočnenie zmien.

Maďarsko podpísalo Dohovor OSN 30. marca 2007 a ratifikovalo Dohovor OSN ako aj Dobrovoľný Protokol 20. júna 2007. Obe dokumenty garantujú efektívnu ochranu práv osôb s postihnutím v každej oblasti bežného života. K tomu navyše Dohovor OSN uznáva uzákonenie posunkového jazyka, kultúru Nepočujúcich, jazykovednú a kultúrnu identitu, kvalitu vzdelávania v posunkovom jazyku a tlmočenie posunkového jazyka rovnako ako aj uznanie a podporu použitia posunkového jazyka.

Otváraciu reč predniesla Dr. Katalin Szili, predsedníčka Maďarského parlamentu. „Ja by som to ani nenazvala postihnutím, problém žitia s postihnutím, pretože my všetci trpíme určitým druhom vnútorného postihnutia, ktoré nám nezabráni v prispievaní k spoločnosti ako celku, toto je šanca pre každého“, povedala Katalin Szili.

V jej, do budúcnosti hľadiacej prezentácii oficiálne oznámila, že bude tvrdo bojovať za oficiálne uznanie maďarského posunkového jazyka ako nezávislého jazyka v Maďarsku počas jarného zasadania parlamentu 2008 (tohto roku). Za pomoci práv, verejné úrady budú zodpovedné za poskytnutie (zaobstaranie) tlmočníka posunkového jazyka nedoslýchavých a nepočujúcich. Z tohto vyplynie ohromné zlepšenie kvality života a zriadenie všetkých podmienok nevyhnutných pre nezávislý život nedoslýchavých a nepočujúcich osôb.

„1,4 miliardy HUF (5.6 milióna Euro) zo zdrojov EÚ je určených na rozvoj prekladateľského servisu posunkového jazyka v malých mestách a na vidieku“ prisľúbila Dr. Mónika Lampert na konferencii. Minister sociálnych vecí a práce dodal, že ďalších 840 miliónov HUF (3.36 miliónov Euro) sa minie na školenie nepočujúcich a nedoslýchavých na zostavenie špeciálnych sylabov a vzdelávacích programov na podporu inžinierskych, právnych alebo medicínskych školení nepočujúcich.

„Posunkový jazyk a lingvistickej práva nepočujúcich sú uznané Dohovorom OSN a to spôsobí pre-

júni 2008. Na tomto zasadnutí by sa malo viac hovoriť o Dohovore.

Po rokovaní sme mali možnosť pozrieť si budovu, ktorá je dosť veľká, 4-poschodová. V nej nechýbali klubovne, divadelné pódium, miestnosť pre kartárov, miestnosť

pre historické múzeum, miestnosť s bustou **Kálmána Orosa** (absolvent vácovského ústavu; v roku 1892 začal vydávať časopis Spravodaj nepočujúcich; chcel založiť spolok, ktorý by rozvíjal kultúrno-osvetovú prácu medzi nepočujúcimi a vybudovať Kultúrny dom maďarských nepočujúcich, lenže prekázala mu to smrť v roku 1901), kancelárie, miestnosti pre tlmočníkov a operátorov, ktorí sprostredkujú službu tlmočenia pre osoby

s poruchami sluchu. Vonku, pred budovou sa rozprestiera veľký dvor a na ňom nechýbala socha Andreja Cházára. Spomínalo sa, že v Budapešti sa nachádza ulica Andreja Cházára.

V budove pracuje 17 pracovníkov na plný úväzok. V celom Maďarsku pracuje v organizáciách pod Maďarskou asociáciou sluchovo postihnutých dokopy 185 pracovníkov na ¼ až polovičný úväzok. V Maďarsku sa nachádza aj 24 centier sprostredkovania tlmočníkov pre nepočujúcich, z toho 3 v Budapešti. Etický kódex pre tlmočníkov bol vytvorený pred rokom a pol.

Na záver môžeme povedať, že nás prekvapilo, že nielen v Čechách, ale i v Maďarsku sú lepšie podmienky než u nás. Máme čo doháňať...

Pre zaujímavosť, podujatie demonštrácie v Budapešti môžete sledovať aj na videoklipech webových stránok:

- http://www.dunatv.hu/felsomenu/nettv?video=1_397384
- <http://www.mtv.hu/videotar/?id=14161>
- http://www.dunatv.hu/felsomenu/nettv?video=1_397543

Roman Vojtechovský

Zdroje:

(1) Konferencia o Dohovore OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím, www.nrozp.sk/doc/konferenciaosn_spravanaweb.doc, 17.12.2007

Markku Jokinen

AKTIVITY V ZAHRANIČÍ

vrat v živote nepočujúcich vo väčšine krajín hneď po jej uznaní (ratifikácii) a zrealizovaní v národnej legislatíve“ uviedol Markku Jokinen, WFD.

„Spoliehame sa na Maďarsko, že úplne schváli a aplikuje OSN Dohovor rovnako ako uzná Maďarský posunkový jazyk a tlmočenie posunkového jazyka“ povedal Dr. Ádám Kósa, prezident SINOSZ. „Tiež máme práva pre prístup k televíznym programom cez titulk. Cieľom je dosiahnuť vhodné (primerané) povedomie spoločnosti o hluchote, takže tieto práva by mohli byť uznané v budúcnosti“ zdôraznil Dr. Ádám Kósa.

„Naším najväčším problémom je, že hluchota je neviditeľné postihnutie. Nepočujúci prekonávajú rovnaké problémy ako ostatní postihnutí, no táto bariéra ich neviditeľne blokuje

od väčšiny spoločnosti“ podčiarkla Helga Stevens, členka belgického senátu. „Komunikačné bariéry tejto skupiny ľudí sú veľmi závaž-

né. Rozpoznanie jazyka a použitie tlmočníkov posunkového jazyka je veľmi dôležité, pretože je to spôsob, ktorým zdieľame svoje názory. Nemôžeme sa zúčastňovať na spoločenských podujatiach alebo vzdelávaní bez uznania jazyka“ zdôraznila politička Helga Stevens.

„Osoby s postihnutím sú celosvetovo ignorované, preto OSN pristúpilo na veľmi významný krok na začlenenie práv osôb s postihnutím v Dohovore OSN. Bez tohto budú naše práva prehladnuté, preto dúfame, že tieto práva budú celosvetovo uznané vďaka krokom podniknutým OSN. Maďarsko podniklo veľmi dôležitý krok osvojením Dohovoru OSN, no toto je tiež nevyhnutné na počiatok tohto povedomia všade“ začala advokátka ľudských práv v Amerike Janet Lord.

„Odporúčam organizáciám osôb s postihnutím, aby sa pripojili k National Disability Caucus s cieľom efektívnej spoločnej práce na zostavení správy o situácii ľudí s postihnutím v Maďarsku“ povedal Gábor Gombos, MDAC, zapojený v rozpracovaní Dohovoru OSN, pričom pozná jeho sociálny význam.

Fínsky rapový umelec Signmark prekvapil poslucháčov slovami: „Chcem povedať všetkým ľuďom, ktorí sa snažia splniť si svoje sny: tvrdo pracujte, buďte aktívni, buďte prirodzení, venujte veciam potrebný čas a buďte trpezliví. Krok za krokom.“ Jeho motto sa ozývalo v každom prítomnom „bez jazyka a kultúry som ako vták bez krídel“.

Dr. Lilla Farkas (splnomocnenec prezidenta pre rovnosť príležitostí) ponúkla partnerstvo pri podpore zavádzania Dohovoru v Maďarsku a pri spolupráci s organizáciami združujúcimi ľudí s postihnutím. Medzi inými prispievateľmi boli Mark Wheatley (EUD) a Steve Estey (DPI, Canada) ako

aj iní významní experti na problematiku zdravotného postihnutia z Maďarska.

Na konferencii sa zúčastnilo 30 organizácií zo 16 krajín, vrátane medzivládnych zástupcov a delegátov z približne 40 mimovládnych organizácií a stovky členov SINOSZu. Konferencia bola naživo vysielaná na internete vďaka podpore komerčnej televízie TV2.

V sobotu 8. decembra bola demonštrácia SINOSZu. Začala o desiatej hodine ráno oproti budove parlamentu na brehu rieky Dunaj medzi Reťazovým mostom a mostom Margaréty. Zúčastnilo sa na nej vyše 2000 nepočujúcich a nedoslýchavých z celého Maďarska, obyvatelia Budapešti, medzinárodní priatelia, aktivisti a verejnosť. Títo spolu vytvorili „ľudskú reťaz“ v solidarite s nepočujúcimi a nedoslýchavými ľuďmi po celom svete, aby podporili právo na kultúru, kvalitné vzdelávanie v posunkovom jazyku, titulkovanie a uzákonenie posunkového jazyka.

Krisztina Mosoni, tajomníčka asociácie v kraji Hajdú-Bihar, nazvala živú reťaz nepolitickou oslavou vo svojom rozhovore pre MTI (maďarská tlačová agentúra). Podľa nej bolo myšlienkou pritiahnúť pozornosť ľudí a spoločností k nepočujúcim a nedoslýchavým, aby už viac neboli ľuďmi s „neviditeľným postihnutím“. Urobila vyhlásenie v posunkovom jazyku. Žiadala uzákonenie posunkového jazyka a jeho začlenenie do národnej legislatívy. Tiež požadovala nevyhnutne urýchlené odstránenie komunikačných bariér ako výhodu pre všetkých ľudí.

„80-90% televíznych programov v západnej Európe je titulkovaných pre nepočujúcich, zatiaľ čo v Maďarsku bolo toto číslo veľmi dlho menej ako jedno percento. Dnes sú denne titulkované 2-3 hodiny programov verejného spravodajstva, hoci podľa SINOSZu potrebujeme oveľa viac. Preto sme zorganizovali túto občiansku akciu“, povedal Dr. Ádám Kósa, prezident SINOSZu.

„Prijetie zákona o posunkovom jazyku, poskytne veľmi dôležité uzákonenie pre viac ako 15 000 používateľov posunkového jazyka“, povedala Zsuzsa Habán, programová manažérka SINOSZu. Nepočujúci ľudia by mali byť oprávnení mať rovnaké šance v oficiálnom styku, v miestnej samospráve ako aj pri súdnych procesoch ako počujúci. Mal by tam byť poskytovaný tlmočnický servis v administratívnych kanceláriách.

Na celom svete žije odhadom asi 650 miliónov ľudí so zdravotným postihnutím, 17 miliónov z nich sú Nepočujúci. Maďarsko bolo druhou krajinou, ktorá ratifikovala rezolúciu OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím. Zsuzsa Habán povedala že najmenej 20 ďalších krajín by malo ratifikovať rezolúciu OSN aby vstúpila do platnosti, čo sa bohužiaľ zatiaľ nestalo.

SINOSZ pracuje, aby mobilizoval každú časť maďarskej spoločnosti pre podporu Dohovoru OSN, aby boli nastolené nevyhnutné zmeny pre nezávislý život a plnú sociálnu inklúziu ľudí, ktorí sú nepočujúci a nedoslýchaví.

Dalma Földes (Maďarsko), preklad Róbert Šarina